T I E D O N A N T O

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon kahdeksannesta teologisesta oppikeskustelusta

Kesäkuun 9. - 19. päivinä 1989 pidettiin Pyhtitsan Neitsyt Marian kuolonuneen nukkumisen ortodoksisessa naisluostarissa (Kuremäessä Viron sosialistisessa neuvostotasavallassa) ja Leningradissa kahdeksas jumaluusopillinen neuvottelukokous Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon valtuuskuntien kesken.

Ensimmäinen teologinen neuvottelukokous oli v. 1970 Turun Sinapissa, toinen v. 1971 Zagorskissa, kolmas v. 1974 Järvenpäässä, neljäs v. 1977 Kiovassa, viides v. 1980 Turussa, kuudes v. 1983 Leningradissa ja seitsemäs v. 1986 Mikkelissä.

* * *

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon valtuuskuntaan kuuluivat Turun ja Suomen arkkipiispa, Leningradin hengellisen akatemian kunniatohtori John VIKSTRÖM (valtuuskunnan johtaja); Mikkelin hiippakunnan piispa Kalevi TOIVIAINEN; Helsingin hiippakunnan piispa Samuel LEHTONEN; Åbo Akademin vararehtori Fredric CLEVE; Helsingin yliopiston professori Eino MURTORINNE; Haminan rovastikunnan lääninrovasti Kosti LAITINEN; Helsingin yliopiston assistentti, dosentti Eeva MARTIKAINEN; Kirkkojen maailmanneuvoston raamattutyön sihteeri, dosentti Wille RIEKKINEN; Kirkon koulutuskeskuksen johtaja, dosentti Juha PIHKALA ja Olarin seurakunnan kirkkoherra Hannu T. KAMPPURI.

Venäjän ortodoksisen kirkon valtuuskuntaan kuuluivat Tallinnan hiippakunnan hoitaja, Leningradin ja Novgorodin metropoliitta ALEKSIJ (valtuuskunnan johtaja); Pskovin ja Porhovin arkkipiispa VLADIMIR; Leningradin hengellisen akatemian professori, Åbo

Akademin kunniatohtori, Vologdan ja Velikij Ustjugin arkkipiispa MIHAIL; Leningradin hengellisen akatemian ja seminaarin rehtori, professori, rovasti Vladimir SOROKIN; Suomessa toimivien Moskovan Patriarkaatin seurakuntien piirivalvoja, Leningradin Pyhän Nikolaoksen katedraalin kirkkoherra, Leningradin hengellisen akatemian opettaja, rovasti Bogdan SOIKO; Leningradin hengellisen akatemian dosentti, arkkimandriitta JANNUARIJ (Ivliev); Leningradin hengellisen akatemian dosentti, rovasti Vladimir FJODOROV; Moskovan hengellisen akatemian opettaja, pappismunkki IOANN (Ekonomzev); Moskovan hengellisen akatemian professori Aleksei OSIPOV; Moskovan hengellisen akatemian professori Konstantin SKURAT.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon valtuuskunnan neuvonantajina olivat Kirkon ulkomaanasiain keskuksen pääsihteeri, rovasti Maunu Sinnemäki; Kirkon ulkomaanasiain keskuksen teologisten asiain jaoston jaostopäällikkö Lorenz Grönvik ja arkkipiispan sihteeri, dosentti Risto Cantell.

Venäjän ortodoksisen kirkon nimeäminä neuvonantajina neuvotteluihin osallistuivat Leningradin Kristuksen Kirkastumisen katedraalin kirkkoherra, Leningradin hengellisen akatemian professori, rovasti Nikolai Gundjajev; Leningradin hengellisen seminaarin opettaja, pappismunkki Veniamin (Novik); Leningradin hengellisen seminaarin opettaja S.P. Rasskazovskij ja Leningradin hengellisen akatemian opettaja Juri Avvakumov.

Suomen kirkollisen tiedotuksen edustajana kokoukseen osallistui Kirkon tiedotuskeskuksen lehdistöosaston päällikkö Anneli Janhonen.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sihteeristössä työskentelivät pastori Matti Kotiranta ja Kirkon ulkomaanasiain keskuksen toimistosihteeri Minna Väliaho.

Venäjän ortodoksisen kirkon sihteeristössä työskentelivät Kirkon ulkomaanosaston Leningradin sivuosaston sihteeri Aleksander Grigorjev; Kirkon ulkomaanosaston Leningradin sivuosaston esittelijä, Leningradin hengellisen seminaarin opettaja, Ivan Sudosa ja

Leningradin hengellisen akatemian jatkokoulutuksen stipendiaatti Nikolai Derzhavin.

Tulkkeina neuvotteluissa toimivat toimistosihteeri Helena Pavinskij, pastori Jaakko Kuusela ja dipl.ins. Marina Latschinoff.

Venäjän ortodoksisen kirkon kutsumina tarkkailijoina kokoukseen osallistuivat Ruotsin kirkon arkkipiispa emeritus Olof Sundby, Suomen ortodoksisen kirkon edustajana Helsingin metropoliitta Tiihon, Eestin evankelis-luterilaisen kirkon edustajana kirkkoherra Tiit Salumäe ja Latvian evankelis-luterilaisen kirkon edustajana pastori Guntis Kalme.

* * *

Neuvottelujen aikana molemmat valtuuskunnat rukoilivat yhdessä. Lauantaina 10.6. valtuuskunnat olivat läsnä K.P. Metropoliitta Aleksij'n toimittamassa ortodoksisessa vigiliassa Pyhän Nikolaoksen katedraalissa Leningradissa. Luterilainen ehtoollisjumalanpalvelus vietettiin sunnuntaina 11.6. Leningradin suomalaisen luterilaisen seurakunnan kirkossa Pushkinissa. Sen liturgina oli lääninrovasti Kosti Laitinen. Piispa Samuel Lehtonen ja arkkipiispa Mihail saarnasivat jumalanpalveluksessa.

Keskiviikkona 14.6. toimitti piispa Kalevi Toiviainen luterilaisen ehtoollisjumalanpalveluksen Pyhtitsan luostarin Pyhän Sergein kirkossa. Lauantaina 17.6. valtuuskunnat rukoilivat vigiliassa Aleksanteri Nevskin Pyhän Kolminaisuuden katedraalissa Leningradissa. Sunnuntaina 18.6. helluntain jumalallisen liturgian ja ehtoopalvelukseen toimitti K.P.Metropoliitta Aleksij kanssapalvelijoinaan Venäjän ortodoksisen kirkon valtuuskunnan jäsenet. Valtuuskunnat osallistuivat tähän jumalanpalvelukseen.

Neuvottelujen aikana vietettiin päivittäiset aamu- ja iltarukoukset vuorotellen luterilaisen ja ortodoksisen perinteen mukaan. Valtuuskuntien jäsenillä oli kokouksen oman jumalanpalveluselämän lisäksi tilaisuus osallistua luostarin säännölliseen rukoukseen.

* * *

Suomen Leningradin pääkonsuli Jaakko Kaurinkoski puolisoineen järjesti sunnuntaina 11.6. vastaanoton valtuuskuntien kunniaksi Suomen pääkonsulinvirastossa Leningradissa.

Arkkipiispa John Vikström ja metropoliitta Aleksij vierailivat tiistaina 13.6. Tallinnassa ja tapasivat Viron sosialistisen neuvostotasavallan korkeimman neuvoston ensimmäisen varapuheenjohtajan Ain Soidlan, joka hoiti pääministerin tehtäviä tämän ulkomaanmatkan vuoksi. Viron kirkkojen neuvosto piti keskiviikkona 14.6. kokouksensa Pyhtitsan luostarissa ja sen jäsenet tapasivat tällöin neuvottelukokouksen osanottajat. Kohtlajärven piirin kansanedustajien neuvoston toimeenpanevan komitean puheenjohtaja A.Kiviorg ja muu johto järjestivät keskiviikkona 14.6. vastaanoton Kohtlajärven kaupungissa valtuuskuntien johtajien ja erillisten tarkkailijoiden kunniaksi.

Arkkipiispa John Vikström seurueineen vieraili perjantaina 16.6. Moskovassa. Siellä hän tapasi Moskovan Patriarkaatin ulkomaanasiainosaston puheenjohtajan, Minskin ja Valko-Venäjän Metropoliitta Filaretin. Ulkomaanasiainosastossa järjestetyn vastaanoton yhteydessä metropoliitta Filaret luki ja luovutti Hänen Pyhyytensä Moskovan ja Koko Venäjän Patriarkka Pimenin arkkipiispa John Vikströmille lähettämän tervehdyksen.

Pyhän Danielin luostarin varajohtaja, arkkimandriitta Tiihon esitteli luostaria ja tarjosi päivällisen arkkipiispan kunniaksi. Arkkipiispa Vikström vieraili myös SNTL:n Ministerineuvoston uskontoasiain osastossa, jossa hän tapasi puheenjohtajan tehtäviä hoitavan ensimmäisen varapuheenjohtajan Mikhail A. Ivolginin.

Ulkomaanasiainosaston puheenjohtaja, Minskin ja Valko-Venäjän Metropoliitta Filaret tarjosi samana iltana residenssissään illallisen arkkipiispa Vikströmin kunniaksi. Tilaisuudessa oli läsnä myös Suomen va. asiainhoitaja, ministerineuvos Pekka Oinonen.

Leningradin hengellisen akatemian ja seminaarin rehtori, professori, rovasti Vladimir Sorokin järjesti allekirjoitustilaisuuden jälkeen vastaanoton valtuuskuntien kunniaksi Leningradin hengelli-

7.6.

sessä akatemiassa. Neuvottelujen asiakirjat allekirjoitettiin lauantaina 17.6. Leningradin hengellisessä akatemiassa järjestetyssä juhlallisessa allekirjoitustilaisuudessa, jossa metropoliitta Aleksij ja arkkipiispa John Vikström puhuivat. Lauantaina 17.6. järjestettiin akatemian tiloissa tiedotustilaisuus, jossa valtuuskuntien puheenjohtajat selostivat neuvottelujen tuloksia. Metropoliitta Aleksij järjesti valtuuskuntien kunniaksi jäähyväisvastaanoton sunnuntaina 18.6. residenssissään Leningradissa.

Neuvottelujen aikana valtuuskunnat tutustuivat joihinkin jälleenavattuihin seurakuntiin ja korjattaviin kirkkoihin Leningradissa ja Pushkinissa. Valtuuskunnat kävivät perjantaina 16.6. Kirovin ooppera- ja balettiteatterissa Leningradissa.

* * *

Kahdeksansien teologisten neuvottelujen avajaiset pidettiin maanantaina 12.6. Pyhtitsan Neitsyt Marian kuolonuneen nukkumisen luostarissa. Ekumeenisen rukoushetken jälkeen Leningradin ja Novgorodin metropoliitta Aleksij avasi neuvottelut ja piti puheen, jossa hän sanoi mm. seuraavaa: "Nämä ovat yksi kaikkein hedelmällisimmistä kaksipuolisista teologisista neuvotteluista, joita Venäjän ortodoksinen kirkko käy. Tätä neuvottelukierrosta varten valittu aihe huolestuttaa tänään kaikkia sekä meidän maassamme että Euroopassa ja koko maailmassa." Metropoliitta totesi neuvottelujemme olevan elimellinen osa sitä toimintaohjelmaa, jonka Baselissa äskettäin pidetty Euroopan Kirkkojen Konferenssin ja Euroopan Katolisen Piispainkokouksen yhteinen yleiskokous viitoitti. Metropoliitta Aleksij viittasi siihen, että "kirkkojemme väliset teologiset neuvottelut pidetään ensimmäistä kertaa Viron alueella, missä on kartutettu rikasta ekumeenista kokemusta". Hän totesi, että niiden kolmen vuoden aikana, jotka ovat kuluneet edellisistä neuvotteluista, Neuvostoliitossa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. "Yhteiskuntamme uudistamisen elävöittävät prosessit ovat olennaisesti koskettaneet kirkonkin elämää." Vastauspuheessaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon valtuuskunnan johtaja arkkipiispa John Vikström lausui mm. seuraavaa: "Aloittaessamme Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon kahdeksannet teologiset neuvottelut täällä Pyhtitsan luostarissa olemme täyttämässä Kristuksen kirkon kutsumusta etsiä ykseyttä totuudessa ja rakkaudessa. Oppikeskustelumme

palvelevat omalta osaltaan pyrkimystä kohti Kristuksen kirkon ykseyttä."

Metropoliitta Aleksij luki Hänen Pyhyytensä Moskovan ja koko Venäjän Patriarkka Pimenin tervehdyksen, jossa viitattiin siihen, että keskusteluilla on huomattava arvo oikeudenmukaisuuden, rauhan ja luomakunnan eheyden prosessin tutkimisessa. Osanottajille luettiin myös Moskovan Patriarkaatin ulkomaanasiainosaston puheenjohtajan metropoliitta Filaretin sähke.

Neuvottelukokous lähetti tervehdyssähkeet Suomen tasavallan presidentille Mauno Koivistolle, Neuvostoliiton Korkeimman neuvoston puheenjohtajalle Mihail Gorbatshoville, Viron Neuvostotasavallan Korkeimman neuvoston puheenjohtajalle Arnold Rüütelille sekä Neuvostoliiton ministerineuvoston uskontoasiain osaston puheenjohtajalle Juri Hristoradoville. Kokous lähetti lisäksi kiitovastaussähkeet Hänen Pyhyydelleen Moskovan ja koko Venäjän Patriarkka Pimenille ja K.P. Minskin ja Valko-Venäjän metropoliitta Filaretille.

Avajaistilaisuudessa esittivät lisäksi tervehdyksensä Suomen Leningradissa oleva pääkonsuli Jaakko Kaurinkoski, Neuvostoliiton ministerineuvoston uskontoasiain osaston nimissä Neuvostoliiton ministerineuvoston uskontoasiain osaston Leningradin ja Leningradin alueen uskontoasiain valtuutettu Igor Vishchepan, Eestin tasavallan ministerineuvoston uskontoasiain osaston uskontoasiain valtuutettu Rein Ristlaan, Kohtlajärven piirin kansanedustajien neuvoston toimeenpanevan komitean puheenjohtaja Ain Kiviorg ja Pyhtitsan Neitsyt Marian kuolonuneen nukkumisen luostarin igumenia Varvara.

Neuvottelujen päätöstilaisuudessa torstaina 15.6. Pyhtitsan luostarissa puhuivat metropoliitta Aleksij ja arkkipiispa John Vikström. Valtuuskunnat kiittivät yhteisissä rukouksissaan kaikkivaltiasta Jumalaa hänen läsnäolostaan ja siunauksestaan neuvottelukokouksessa.

* * *

Neuvottelukokouksen ohjelmaan sisältyi kaksi teemaa:

J.V.

1. Luominen (Ensimmäinen uskonkappale)
2. Ihmisen vastuu Jumalan luomakunnasta

Ensimmäisestä uskonkappaleesta pitivät esitelmän Suomen evankelis-luterilaisen kirkon valtuuskunnasta teol.tri Hannu T. Kamppuri otsikolla "Pyhän Kolmiyhteisen Jumalan luomistyö" ja dosentti Wille Riekkinen otsikolla "Eksegeettisiä näköaloja luomisteologiaan". Venäjän ortodoksisesta valtuuskunnasta esitelmöivät professori Osipov otsikolla "Luominen/Uskontunnustuksen ensimmäinen uskonkappale" ja arkkipiispa Mihail otsikolla "Raamattu ja nikealais-konstantinopolilainen tunnustus Jumalan luovasta toiminnasta käsin tarkasteltuna". Kommenttipuheenvuorot käyttivät professori Konstantin Skurat ja arkkimandriitta Jannuarij (Ivliev) sekä professori Eino Murtorinne ja professori Fredric Cleve.

Teemasta "Ihmisen vastuu Jumalan luomakunnasta" esitelmöi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon valtuuskunnasta dosentti Eeva Martikainen otsikolla "Vastuumme Jumalan luomakunnasta". Venäjän ortodoksisen kirkon valtuuskunnasta esitelmöi rovasti V. Fjodorov otsikolla "Vastuumme luomakunnan eheydestä". Kommenttipuheenvuorot käyttivät pappismunkki Ioann (Ekonomzev) ja dosentti Juha Pihkala.

Esitelmien johdosta käytiin vilkasta keskustelua sekä täysistunnoissa että työryhmissä.

Neuvottelujen tulokset sisältyvät tähän tiedonantoon liitettyyn kahteen tiivistelmään, joissa käsitellään mainittuja aiheita.

* * *

Osapuolet toteavat tyydytyksellä, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon kahdeksannet teologiset neuvottelut Pyhtitsan luostarissa käytiin aikana, jolloin Neuvostoliitossa tapahtuu merkittäviä, myönteisiä yhteiskunnallisia uudistuksia.

Vuosi sitten vietettiin koko kristikunnan yhteisenä juhlana Venäjän kasteen tuhatvuotisjuhlaa. Neuvostoliitossa tämä tapahtuma vaikutti siihen, että yhteiskunnan suhtautuminen kirkkoon ja

kristinuskoon uudistui. Valtuuskunnat yhdessä kiitollisina totesivat, että Mikkelin neuvottelujen tiedonannossa kolme vuotta sitten esitetty toivomus, että "Venäjän kirkon rikkaat hengelliset aarteet tämän tulevan juhlan vaikutuksesta tulisivat entistä paremmin tunnetuiksi kaikkialla kristikunnassa", on toteutunut.

Valtuuskunnat totesivat yhdessä ilonsa siitä positiivisesta huomiosta ja ystävällisyydestä, jota Neuvostoliiton ja Viron sosialistisen neuvostotasavallan sekä Kohtlajärven piirin viranomaiset osoittivat tämänkertaisia teologisia neuvotteluja ja niiden osanottajia kohtaan.

Molemmat valtuuskunnat totesivat yksimielisesti, että neuvottelujen pitäminen Pyhtitsan luostarissa, missä rukous ja työ yhdistyvät harmoonisesti, on edesauttanut pääsemään sisälle käsiteltävään aiheeseen, ihmisen yhteyteen Jumalaan ja ympäröivään luontoon.

Neuvottelujen osanottajat totesivat keskustelujen rakentuvan olennaisesti aikaisempien kokousten saavutusten perustalle. Neuvottelut Pyhtitsan luostarissa käytiin keskinäisen kunnioituksen, rakkauden ja luottamuksen hengessä. Uskollisina omalle uskonperinnölleen kummankin kirkon edustajat ovat voineet löytää kasvavaa yksimielisyyttä ja yhteisen kristillisen uskomme yhä syvempää ymmärtämistä.

Osapuolet olivat yksimielisiä siitä, että jumaluusopillisia neuvotteluja tulee jatkaa.

Pyhtitsan neuvottelujen valtuuskunnat päättivät työnsä täynnä kiitollisuutta kaikkivaltiasta Jumalaa kohtaan ja ilmaisivat yhteisesti toivovansa, että Pyhä Henki johtaisi Kristuksen opetuslapset yhä syvempään hänen armonsa tuntemiseen ja keskinäiseen rakkauteen.

Leningradissa 17. päivänä kesäkuuta 1989

John Vikström
Turun ja Suomen
arkkipiispa

Aleksij
Leningradin ja Novgorodin
metropoliitta

Suomen evankelis-luterilaisen
kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon kahdeksas teologinen neuvottelukokous
Liite 1 Tiedonantoon

I

Aikaisempien neuvottelujen loppuasiakirjoissa on useissa yhteyksissä viitattu Jumalan luomistyöhön. Se on tarjonnut keskeisen teologisen lähtökohdan, kun on keskusteltu kirkkojen rauhantyön perusteista ja käytännöstä. Siihen on vedottu, kun on puhuttu kristillisestä ihmiskäsityksestä (antropologia), maailman perimmäisestä todellisuudesta (kosmologia), pelastusopista (soteriologia) sekä uskon avaamista tulevaisuuden näkymistä (eskatologia).

Jumalan luomistyöstä avautuukin tärkeä kokonaisnäkökulma kristilliseen uskoon ja elämään. Tärkeimpiä kysymyksiä on se, miten Jumalan ja maailman suhde ymmärretään. Sillä puolestaan on suuri merkitys kirkon ja yksityisen kristityn uskolle ja käytännön toiminnalle maailmassa. Siksi kysymys luomisesta ja luomakunnasta on tämänkertaisissa neuvotteluissa nostettu etualalle.

Samalla kun teema on luonnollinen jatko aikaisemmille neuvotteluille, se on myös poikkeuksellisen ajankohtainen. Kristillinen usko tulkitsee merkittävällä tavalla maailman nykyistä ekologista kriisiä, kristillinen rakkaus johtaa ponnistelemaan sen voittamiseksi ja kristillinen toivo antaa tähän tarvittavan rohkeuden.

II

1. Kristillinen kirkko ylistää Jumalaa, jonka salattu ja tuntematon olemus (ousia) on yksi ja jakamaton, mutta jossa on kolme persoonaa, Isä, Poika ja Pyhä Henki.

J.V.

Oppi kolmiyhteisestä Jumalasta ei ole ilmaus vain Jumalan sisäisestä elämästä, vaan myös Jumalan suhteesta maailmaan.

2. Luotu maailma on kolmipersoonaisen Jumalan yhteinen ja jakamaton teko. "Isä luo kaiken Sanan kautta Hengessä" (Athanasios Aleksandrialainen, vert. Ps.33:6; Jes.40:25-26, Neh.9:6). Koko luomistyö on osoitusta Jumalan rajattomasta rakkaudesta ja hyvyydestä (Ps.8, Ps.19, Ps.74:12-17, Ps.104). Uuden Testamentin kirjoitukset korostavat erityisesti Pojan osuutta luomistyössä (1. Kor. 8:6 ja Kol. 1:15-19). Myös Pyhä Henki ylläpitää luomakunnan elämää (Ps.104:24-30, vert. Job.33:4).

3. Raamatussa käytetään Jumalan luomistyötä kuvattaessa sanoja (VT: baaraa, UT: ktidsein), joita ei käytetä puhuttaessa ihmisen luovasta toiminnasta. Se mitä ihminen luo, syntyy olemassaolevasta maailmasta ja sen lainalaisuuksia noudattaen. Jumala taas on tahtonsa vapaalla päätöksellä ja kaikkivoivalla, luovalla sanallaan kutsunut "olemattomat olemaan" (2.Makk. 7:28; Room. 4:17, Hebr. 11:3, vert. 1. Moos. 1:3, 6, 9 jne).

Pyhät isät opettavat, että tämä on ymmärrettävä kirjaimellisesti ja että usko on tässä välttämätön, sillä on erittäin vaikea selittää, miten tyhjästä luominen voi tapahtua.

4. Jumala on luonut maailman tyhjästä (ex nihilo). Koko näkymätön ja näkyvä maailma on Jumalan luoma. Jumalan olemus on luodulle maailmalle ehdottoman "tuonpuoleinen" (transsendenttinen). Jumala ja maailma ovat olemukseltaan erilaisia eivätkä siis sulaudu toisiinsa, kuten ajatellaan panteistisessa maailmankatsomuksessa. Samalla Jumala kuitenkin on keskellä luomakuntaansa ja rakastaa sitä.

Panteismin mukaan maailma on muodostunut Jumalan sisäise-

J.V.

nä välttämättömänä toimintona. Tähän liittyy se, että persoonallinen Jumala kielletään. Samaistaessaan Jumalan ja maailman panteismi sulkee pois joko maailman realisuuden tai Jumalan. Kun ajatus persoonallisesta Jumalasta häviää, se johtaa ihmiskulttiin, uskontoon, jossa ihmistä jumaloidaan; tästä on lukuisia katastrofaalisia seurauksia.

Samaistaessaan Jumalan ja maailman ja johtaessaan kaiken samasta lähteestä panteismi poistaa täysin rajat totuuden ja eksytyksen, hyvän ja pahan, kauneuden ja rumuuden väliltä.

Ortodoksisessa teologiassa Jumalan läsnäolo on ilmaistu sanomalla, että Jumala on läsnä ja vaikuttaa luomakunnassa energioidensa kautta (Maximos Tunnustaja ja Gregorios Palamas). Luterilaisessa teologiassa asia on totuttu ilmaisemaan siten, että Jumala vaikuttaa maailmassa Sanansa välityksellä. Molempien perinteiden intentio on sama.

5. Luomisen jälkeenkin maailma on joka hetki ja kaikkialla täysin riippuvainen Jumalasta. Maailma ei voi säilyä hetkeäkään, ellei Jumala jatkuvasti pidä sitä yllä. Maailma ei ole autonominen eikä siinä ole Luojansa suhteen neutraalia aluetta.

6. Jumala on luonut koko näkyvän ja näkymättömän maailman hyväksi. Maailma on Jumalan luomana yksi eikä siinä ole mitään, mikä olisi Jumalalle vierasta. Kristillinen luomisusko ei sovi yhteen dualististen maailmanselitysten kanssa, koska nämä ovat ristiriidassa sen raamatullisen totuuden kanssa, että Jumala on yksi, jakamaton, perimmäinen alku ja olemisen lähde.

7. Raamatun luomiskertomukset näyttävät, mikä on ihmisen paikka maailmassa. Ihminen on niiden mukaan toisaalta osa luomakuntaa, toisaalta hän on Jumalan kuvana erityis-

J.G.

asemassa, mikä nostaa hänet muusta luomakunnasta (1. Moos. 1:26-28, Ps. 8: 6-9). Hänen tekonsa eivät vaikuta pelkästään ihmiskuntaan, vaan koko luomakuntaan.

8. Jumalan kuvaksi luotuna ihminen on luojansa lapsena saanut käskyn viljellä ja varjella maata (1. Moos. 1: 28-29, 2: 15-25). Hänen on määrä tunnustaa kosmoksen Luoja omaksi Jumalakseen ja toimia niin, että luomakunnan tila on Jumalan tahdon mukainen (vert. Hes. 36: 26-38). Jumalan kuvana hän on koko olemisestaan ja kaikista tekemisistään vastuussa Jumalalle (1 Kor.6:19-20).

9. Koska Luoja on yksi, maailma on yksi ja jakamaton. Jumalallisen Luojan tekona erityisesti maa, luomakunnan kruunun - ihmisen - asuinpaikka vaatii kunnioittavaa suhtautumista. Tämän vuoksi ekologinen ongelma ei ole ensisijaisesti materiaalinen vaan hengellis-eettinen. Ihminen on ekologisen ongelman keskeisin tekijä.

10. Jo Raamatun paratiisikertomus (1. Moos. 3: 1-24) muistuttaa, että synti on vääristänyt Jumalan kuvan ihmisessä. Ihminen on itse asettunut Jumalan paikalle, kumonnut ihmisten välisen kumppanuuden ja alkanut käyttää luontoa väärin. Luomakunta kärsii ihmisen itsekkyyden tähden. Kärsivästä luomakunnasta riippuvaisena ihminen on ajanut itsensäkin tuhon partaalle.

11. Jumalan ihmistä koskeva luomistarkoitus toteutuu vain sikäli kuin hän tulee osalliseksi Kristuksesta, joka on "näkymättömän Jumalan kuva" (Kol. 1: 15, Room. 8: 29, 2. Kor. 3: 18). Kristuksen välityksellä ihminen osallistuu jo nyt Jumalan lupaamaan uuteen elämään (2. Kor. 5: 17, Fil. 2: 5-11, Hebr. 1: 2-10). Tämä ilmenee maailmassa uskona, toivona ja rakkautena (1 Kor.13).

12. Koska kristityssä on "uuden luomuksen" rinnalla myös vanha, syntiinlankeemuksen turmelema luonto, hänen taistelunsa itsekkyyttä ja luomakunnan väärinkäyttöä vastaan jää tässä ajassa keskeneräiseksi (Room 7:14-25). Siksi hän on kaikessa riippuvainen Jumalan armosta. Häntä eivät kannusta eteenpäin pelkästään konkreettiset tulokset, vaan viime kädessä eskatologinen toivo, joka perustuu Jumalan lupauksiin (Room. 8: 18-25, Ilm. 21 ja 22).

13. Vaikka Jumalan valtakunta ei olekaan luomakunnassa läsnä näkyvällä tavalla, se on siinä läsnä näkymättömällä ja sisäisellä tavalla (Luuk. 17:21). Se on siellä, missä Kristus Pyhän Hengen toiminnan välityksellä kutsuu ihmisiä Jumalan luo: uskomaan, rakastamaan ja tekemään hyviä töitä (Matt. 25: 34-40).

III

Raamatun luomiskertomusten tarkoituksena ei ole antaa luonnontieteellistä selitystä, vaan antaa olemassaolevalle maailmalle uskosta avautuva kokonaistulkinta. Luomiskertomukset sisältävät keskeisiä uskon totuuksia, joilla on syvä merkitys maailmalle, jonka lainalaisuuksia luonnontieteet tutkivat. Tämän vuoksi on välttämätöntä ottaa vakavasti sekä kristillinen teologia että moderni luonnontieteellinen tieto. Tiede ei sellaisenaan uhkaa luomisuskoa eikä luomisusko tiedettä. Näiden välillä tulee olla hedelmällinen vuorovaikutus, joka on nykyisessä maailmantilanteessa sekä mahdollinen että välttämätön.

J.V.

Suomen evankelis-luterilaisen
kirkon ja Venäjän ortodoksisen
kirkon kahdeksas teologinen
neuvottelukokous
Liite 2 Tiedonantoon

1. Ihmiskunta on tilanteessa, jossa ihminen on ensi kerran historian aikana kulttuurillaan ja toiminnallaan valloittanut koko maan ja siihen liittyvän elämälle välttämättömän biosfäärin. Samalla ihmiskunta on kuitenkin joutunut kuilun partaalle. Huomattavien tieteellis-teknisten saavutusten tuloksena ihminen on saanut ennen näkemättömän voiman ja vallan luonnon yli. Tällä hetkellä kuitenkin ihminen tuntee samalla voimattomuutensa enemmän kuin koskaan ennen. Tieteellis-tekninen edistys ei pysty takaamaan hänen turvallisuuttaan eikä hyvinvointiaan. Ihmiskuntaa uhkaa tuho tilanteen hallitsemattomuuden vuoksi. Tuho voi tulla kertakaikkisena ydinsodan tai vähittäisenä ekokatastrofin muodossa.

2. Ihmisen toiminnan tuloksena ekologinen tasapaino on järkkynyt, maaperä turmeltunut sekä vesistöt ja ilmakehä saastuneet. Kaiken tämän seuraukset kasvi- ja elänkunnalle ovat yleisesti tunnetut. Luonnonvaroja ryöstetään häikäilemättömästi yli luonnon uudistumiskyvyn, vaikka ne ovat välttämättömiä tuleville sukupolville. Maailman väestön lisääntyessä räjähdysmäisesti tilanne kärjistyy.

3. Me kristityt olemme vakuuttuneita siitä, että nykyisen onnettoman tilanteen syvimpänä syynä ovat ihmisen vieraantuminen Jumalasta, vääristynyt suhtautuminen Jumalan luomakuntaan, hengellisten arvojen menetys ja aineellisten arvojen hillitön tavoittelu. Tätä on edistänyt myös tieteen jumalointi, joka monille on

tullut uskonnoksi ilman Jumalaa. Tiede on valjastettu palvelemaan ihmisen itsekkäitä pyyteitä, riistämäään luomakuntaa rajattomasti ja väkivaltaisesti.

4. Kristittyinä jaamme vastuun sellaisesta ihmisen itsekkäästä suhtautumisesta luontoon, mikä on yksi kriisin syistä. Samalla olemme vakuuttuneet siitä, että kristillinen usko kasvattaa ihmisessä huolehtivaa suhtautumista ympäristöön, lisää toivoa luomakunnan eheyden säilyttämisestä ja osoittaa lisäksi reaalisen ulospääsytien umpikujasta.

5. Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja kaltaisekseen. Raamatussa sanotaan kuitenkin samalla, että ihminen on turmeltunut syntiinlankeemuksessa (1 Moos.3). Samalla kun synti vääristää ihmisen suhteen Jumalaan ja lähimmäiseen, se tekee hänestä myös luonnon riistäjän. Tämä on ekologisen kriisin uskonnollinen ja moraalinen lähtökohta. Uskon suhteen katkeaminen johtaa rakkauden puutteeseen ja vääristymiseen.

6. Kristus on toinen Adam ja uuden luomakunnan alku. Paavali sanoo: "Jos joku on Kristuksessa, hän on uusi luomus." (2 Kor.5:17). Osallisuus Kristukseen antaa pohjan kristityn vastuulle luomakunnasta. Usko Kristukseen merkitsee myös, että hänen suhteensa luontoon eheytyy. Se toteutuu täydellisesti, kun luomakunta tulee "vapautetuksi turmeluksen orjuudesta Jumalan lasten kirkkauden vapauteen" (Room.8:21).

7. Luomakunnan eheyttä ei voi saavuttaa ilman uuden elämäntavan löytymistä. Tähän sisältyy Jumalan tahdon mukainen

vastuu luonnon viljelemisestä ja varjelemisesta (1. Moos.2:15). Kristityn ja kirkkojen vastuu luomakunnan eheydestä merkitsee siten käytännössä taistelua ihmisen syntiä, itsekkyyttä ja ahneutta vastaan, joiden vaikutuksesta luomakunta on joutunut tuhon partaalle. Kirkko tekee työtä luonnon varjelemiseksi julistamalla Jumalan lakia ja Kristuksen evankeliumia.

8. Kristillinen usko on alusta alkaen ja kautta historiansa korostanut vaatimatonta elämäntapaa kerskailevan kulutuksen ja luonnonvarojen tuhlauksen vastakohtana. Tämä vastaa eettisen itsekurin periaatetta, jota kristityt kilvoittelijat sekä idässä että lännessä ovat pitäneet ohjenuoranaan ja jonka tulee olla jokaisen kristityn ohjeena. Apostoli Paavali sanoo:"Osaan elää niukkuudessa, osaan myös elää runsaudessa; kaikkeen ja kaikenlaisiin oloihin minä olen tottunut; sekä olemaan ravittuna että näkemään nälkää, elämään sekä runsaudessa että puutteessa." (Fil.4:12). Tämä piirre on niinikään kuulunut olennaisesti sekä suomalaiseen että venäläiseen kansanhurskauteen.

9. Synnillisyys ilmenee jokaisen ihmisyksilön sellaisissa teoissa, jotka aiheuttavat vahinkoa ympäristölle. Se ilmenee myös sellaisissa koko yhteiskunnan toiminnoissa, ideologisissa järjestelmissä ja valtarakenteissa, joiden vaikutus luonnon tuhoutumiseen on verrattomasti merkittävämpi kuin yksilöiden. Kilpavarustelu syö luonnonvaroja ja heikentää ihmisten elinmahdollisuuksia sekä luo sen lisäksi sodan uhan. Teollisuuden ja kaupan edut ovat usein ristiriidassa luonnonsuojelun kanssa. Koko

ihmiskunta tarvitsee energiaa, mutta sen eri muotojen käyttäminen uhkaa, mikä milläkin tavalla, luonnon tasapainoa. Kristittyinä pidämme jatkuvan taloudellisen kasvun vaatimusta vakavana uhkana maapallon ja elämän tulevaisuudelle ydinsodan ohella. Myös tieteen ja sen sovellutusten on otettava huomioon maapallon ekologinen kantokyky. Tiede ei voi olla vapaa eettisistä arviointiperusteista.

10. Koko ihmiskunnan yhteisiä kiireellisiä ponnistuksia tarvitaan turvaamaan luomakunnan eheyttä. Aika on lyhyt. Tarvitaan valtion lainsäädäntöä ja valtioiden välisiä sopimuksia. Kansainvälinen ns. Brundtlandin komitea on esittänyt ensimmäiset luonnokset kansainvälisestä ympäristölainsäädännöstä. Kannatamme periaatetta, että kansainvälinen yhteisö solmisi sopimuksia, jotka tähtäävät luonnon saastuttamisen lopettamiseen koko maailmassa. Näillä sopimuksilla on hyvin kiire. Yksilöiden, elinkeinoelämän ja yhteiskunnan on oltava valmiita maksamaan ympäristön suojelusta aiheutuneet kustannukset.

11. Me kutsumme kaikkien maiden halllituksia tukemaan alkanutta aseidenriisuntaprosessia, lopettamaan kaikentyyppisten joukkotuhoaseiden kokeet, ja suuntaamaan vapautuneet varat elämän suojelemiseen ja ympäristön säilyttämiseen tähtäävien edellytysten luomiseen.

12. Ollessamme koolla Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon edustajina Viron sosialistisen neuvostotasavallan alueella toteamme, että monet ympäristöongelmat koskevat läheisesti meitä naapurimaina.

Niiden hoitaminen edellyttää valtioiltamme lainsäädännöllisiä toimia ja kansainvälistä yhteistyötä.

13. Uuden ekologisen ajattelutavan omaksuminen ja kokonaisvaltaiseen eettiseen vastuuseen herääminen luomakunnan suhteen on välttämätöntä. Jumalan kansan jäsenten tulee oppia kantamaan vastuuta tulevista sukupolvista. Vetoamme kaikkiin kristittyihin, että he yhdistäisivät voimansa elämän pelastamiseksi maan päällä. Jokainen kirkon jäsen on kutsuttu voimiensa mukaan edistämään yhteistä hyvää sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa. Pidämme tärkeänä, että kasvatus elämän ja ympäristön säilymisen puolesta toteutuu koko yhteiskunnassa. Kutsumme kaikkia kirkkoja ja kristittyjä yhdistämään voimansa näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.